

Måndag 2 april 1919
Södermanland Nyheter

Stjärnsidan

Om mor Sofia i Stafstugan

I sydöstra delen av Husby-Oppunda socken, mellan Valla och Malm, ligger Stafstugan. I skiftesprotokoll och i andra högtidliga sammanhang betecknas fastigheten: "2/25 mantal Väsby N:o 1 litt Ebb". Folket där i trakten sa' förr rätt och slätt "Wolfens", för Stafstugan var knekttorp för soldat nr 56 på Westby (Väsby) ägor och i Malms rote. Och knektarna på det torpet brukade vanligen heta Wolf, även om de tidigare hetat Pettersson, Ers-son eller Öman.

Huvudpersonen i denna lilla artikel är Sofia Larsson, som vi ser på Nils Åsbergs bild från 1916 ungefär. Som flicka hette hon Sofia Larsdotter och var född i Nicolai den 17 juli 1850. Jag vet inte, hur hon träffade sin blivande make, "Klas i Korsbro". Han bodde med sina föräldrar i Korsbro några hundra meter från Stafstugan. I alla händelser gifte Klas Larsson och Sofia sig i oktober 1878, och de brukade torpet Korsbro, som lydde under Malm. De fick fyra barn: Klas Henrik, som värvade sig och sedan hette Wolf, Nils Gustaf, Karl August och dottern Rosina.

Nils Gustaf blev 1901 knekt för Stafstugan och kallade sig Arell. Han var torpets siste knekt. Ef-

Torpet Stafstugan i Husby-Oppunda omkring 1910. Fr v hästen Lärkan, Klas och Sofia Larsson samt deras dotter Rosina.

ttersom han behövde någon som brukade torpets jord, 8 tunnland

och 10 tunnland skog, flyttade föräldrarna, Klas och Sofia, till Stafstugan 1905. Till Korsbro kom snart en ny arrendator.

1908 tog Nils Gustaf avsked som soldat. Han gifte sig, friköpte torpet för en köpeskilling av 2 800 kronor och flyttade från socknen, åtminstone för en tid. Föräldrarna bodde kvar.

Omkring 1910 togs den andra bilden av Stafstugan, antagligen av Stefansson, som en tid bodde i Nyköping och som hade fotografiering mera som hobby än som yrke. Från vänster ser vi Lärka (det är hästen!), Klas, Sofia och Rosina. Det är en bild som man tittar gärna och länge på. Deras morföräldrar bodde i Korsbro, när bilden togs.

Några år senare dog Klas. Det var 1914. Sofia blev ensam i torpstugan. Rosina arbetade i stan, och Karl August flyttade till och från. På bilden står Sofia i sin finaste klänning ute vid apeln, som finns kvar ännu.

1917 (eller kanske 1918) sålde Arell Stafstugan. Sofia fick uppleva att stället bytte ägare flera gånger. I ett av köpekontrakten läser vi: "... som särskilt villkor för köpet gäller: Änkan Sofia Larsson skall å egendomen åtnjuta fritt bostadsrum och fri ved under sin återstående livstid..." Det hade hennes son satt som villkor, då han sålde. Husrummet ordnades så att en fristående liten "kammare" köptes från norra delen av socknen, flyttades och sattes upp på toften. I denna oansenliga byggnad med en golvyta på kanske 15 kvadratmeter tillbringade Sofia de år som återstod, innan det var dags för henne att flytta till socknens ålderdomshem i slutet av 20-talet.

Vad vet vi annars om Mor Sofia? Det finns ännu husbybor kvar, som har träffat henne och minns hur hon var. Fröken Carin Leverén, som nu bor i Nyköping, växte upp i granngården Kärret.

Hon minns hur roligt det var att, med eller utan ärende, springa över till "Moster i Stafstugan". Ingen bakade så goda kringlor som Mor Sofia, hon var glad och snäll och mycket gästfri. Hon höll rent och fint i sin lilla stuga. Fru Estrid Andersson på Malm och hennes bror, John Lundqvist i Grindstugan, kan berätta om Sofia och Klas. Deras far ägde Stafstugan några år omkring 1920.

Säkert hade Sofia Larsson det bekymmersamt många gånger. Arbetsamt och slitigt kunde det vara på torpen, ensamt var det sedan Klas gått bort och barnen flyttat hemifrån; det gällde att hushålla med slantarna. Men dottern Rosina hjälpte sin mor med vad hon kunde avstå, hjälpsamma grannar stack till henne en brödkaka efter baket och en fläskbit efter slakten. Ett par år sedan torpet sålts, fyllde Mor Sofia 67 år och blev då delaktig av den reform som nyligen trätt i kraft: folkpensionen. 75 kronor om året — drygt en femma i månaden — låter inte mycket för oss. Men Mor Sofia kunde säkert hushålla med beloppet. — Förresten — vad hjälpte pengar, när migränen satte åt som värst?

Då Sofia Larsson bott på ålderdomshemmet i hemsöknen några år, flyttades hon till Hemmet i Tuna. Där dog "F brukareänkan Klara Sofia Larsson" den 27 december 1934, åttiofyra år gammal. En blåsigt och kall januardag följande år jordfästes hon på Husby-Oppunda kyrkogård. Både Karl-Erik och hans hustru Rut ägnar det gamla soldattorpet mycken omsorg. Säkerligen skulle Mor Sofia förundras över hur fint hennes och Klas' torpstuga bevarats, om hon kunde komma hit och hälsa på. Det känns skönt att veta att "Wolfens" kommit i goda händer.

ARVID STIGMAR

"Mor i Stafstugan" omkring 1916-17 - möjligen på 70-årsdagen 1920.

